

Agger Kirke

Af Ove H Jørgensen, Bakken 11, Ydby

Agger Kirke

”På Jyllands vestkyst, kun få favne fra havet, står en kirke. I århundreder har den trodset bølgenes magt, men enhver storm nedriver et stykke af dens fundament, og allerede beregner man tiden, da den må synke i graven, som søen langsomt, men uopholdeligt udhuler”.

Således skriver præsten og digteren St. St. Blicher om klintekirken i sin novelle ”14 dage i Jylland”.

Og i de noter, som lektor Hans Hansen giver i forbindelse med denne novelle, fremgår det, at det virkelig er Agger Kirke, og som han beskriver, var beliggende på den sydlige del af lerbakken Aggerbjerg, (det samme kan læses i, Trap: Danmark, som endvidere oplyser, at ifølge ”Danske Atlas” har kirken oprindeligt ligget et andet sted), altså må den tidligere været nedbrudt og genopført.

Samme pastor Blicher var til stede, da en ny kirke langt om længe var bygget og blev indviet 23. september 1838. Han havde tillige skrevet en salme, som blev sunget ved den lejlighed. Ligeledes var samme Blicher at finde blandt bidragsyderne til den ny kirkes opførelse.

Men tilbage til 1831 hvor den gamle kirke blev dømt uegnet til brug for gudstjenester. Beboerne i Agger var nu henvist til at benytte

Vestervig kirke, og stiftsøvrigheden forsøger at få Vestervig Klosters ejer til at bygge en ny kirke i Agger samtidig med at amtet vil have samme ejer til at nedbryde den gamle kirke, medens tid er.

Dokumenter og skrivelser, der omhandler disse sager, er skrevet med gotisk håndskrift. Det har været interessant at omskrive disse tekster. Lad nu det skrevne tale om de begivenheder, som hændte dengang. Vi begynder med et brev til herredsfogeden for Hassing og Refs herreder hr. de Fischer fra enkefru Maren S. Lindahl til Vestervig hvori hun beretter om nedbrydning af Agger kirke.

I henhold til amtets mig overanordnede skrivelse af 18. juni f.a. og Deres velbårenheds derpå grundede skrivelse af 27. s. m., giver jeg herved den frihed, at indberette, at jeg efter bemeldte skrivelse, har besørget nedbrydelsen af Agger kirke.

De bjergede materialer, som er opbevarede, dels i Vestervig kirke og dels hos Peder Kirk i Agger, vedlægges her i afskrift, tvende fortegnelser, ligesom og afskrift af de meddelte regninger over kost og arbejds løn til håndværkerne følger.

For disse udgifter, som af mig er betalt med

13 rd. 4 sk. sølv kurant som og den til sin tid forfaldne pakhuseje, forbeholder jeg min og mine medejerens ret til godtgørelse af materialernes realisationssum.

Peder Kirk er i pakhuseje, for de hos ham indlagte dele, lovet 20 rd. sølv årlig, og da denne pakhuseje snart overstige de hos ham oplagte materialers værdi, indstilles ærbødigst til Deres velbårenhed om det ikke ved Deres medvirken hos amtet, kunne bevilges, at samme tillige mursten og øvrige ubrugelige dele, blive realiseret ved offentlig auktion.

Da alt hvad som er oplagt i Agger sogn, næppe vil kunne afbenyttes til en med tiden muligt opførende ny kirke, hvilket tømmersmand Niels Poulsen og murermester Anders Klovborg for mig har erklæret.

Vestervig Kloster 16. marts 1834

Maren S. Lindahl

Velbårne Hr. overauditør Herredsfoged de Fischer.

Fortegnelse no. 1

Fortegnelse over hvad til Agger kirke hørende og i Vestervig kirke opbevares, som følger.

Prædikestolen.

Alterforhænget.

Degnens stol.

Rækværket i koret.

2 Salmetavler.

Altertavlen med fod.

Dækket over Dåbsfonten.

Kirkeklokken.

3 Skamler.

1 Kors med Jesus.

Himlen over Alter.

Præstestolen.

5 stk. Blyvinduer.

2 Offertavler.

Muren er nedtaget fra vestre side og østre, til kirkens tårn, hvilke mursten findes opstablede ved den endnu stående mur, og som udgør omtrent 3000 sten, dog er de fleste kun halve og i stykker. Af tagsten findes ligeledes 3000, dog er en stor del deraf beskadigede og såkaldt hugne sten, tagstenene var indfattet i den såkaldte lavkirke eller kor, som er afskildret fra det øvrige endnu stående murværk, hvor ligeledes befindes døbefonten af en kampsten.

Denne genparts rigtighed bevidnes.

Maren S. Lindahl

Fortegnelse no. 2

Over de materialer af Agger kirke der efter amtets bestemmelse er nedtaget og oplagt hos Peder Kirk i Østeragger, som følger.

11 fyrrebjælker, 4 mindre do. 7 ege do.

52 afbrækkede rundtræer i bjælker, fodstykker og spændtræer.

18 tylt fjæl, dels loftfjæl og dels gulvfjæl af stolene.

36 spændtræer.

36 stoleknapper.

36 stolerækker.

36 stolsæder.

12 nye stole. 2 fyrre do. 1 stol af eg.

3 trapper.

3 døre.

1 ligbåre.

1 loftlem.

2 egehamre (hører til klokkhuset).

16 læs afbrækket lægter og fjæl m.m.

Ovenstående tømmer og fjæl, med hvad som i denne fortegnelse er nævnt, har jeg undertegnede i overværelse af Anders Klovborg af Oxenbøl og Chr. Vinter af Vejlegård, modtaget til opbevaring under mit tag, og indestår jeg for som med tilstedeværelse og udlevering efter benævnte lister eller fortegnelser.

Østeragger den 8. marts 1834

Peder Kirk

Genpartens rigtighed bekræftes.

Maren S. Lindahl

Vi kan nu konstatere, at den gamle kirke er brudt ned, og at de brugbare genstande er oplagt i Vestervig kirke.

De hos Peder Kirk i Østeragger oplagte genstande, brædder, bjælker samt mursten og teglsten bliver bortsolgt ved offentlig auktion, men at få bygget den nye kirke volder vanskeligheder.

Stiftsøvrigheden i Aalborg pålægger ejeren af Vestervig Kloster at opføre en ny kirke på nærmere angivet sted, men disse ejere er ikke tilbøjelige til at efterkomme dette.

Der har allerede i nogen tid været tovtrækkeri imellem parterne, og det ender med en retssag, som stiftsøvrigheden anlægger, og som skal gengives her i en direkte afskrift fra

retsprotokollen. Retten er sat på Teglgården i Vestervig.

Dom

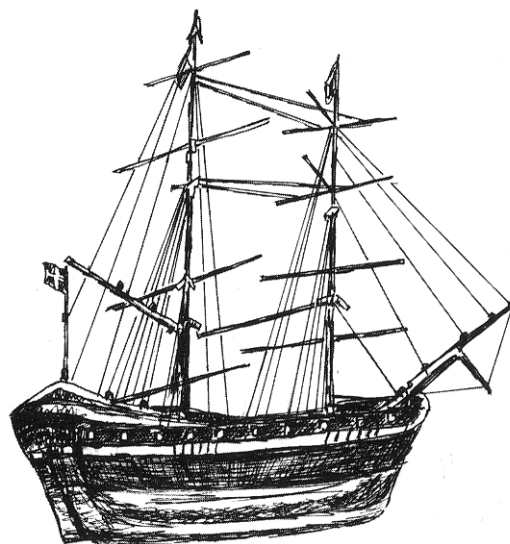
Ifølge det Kongelige Danske Kancellis skrivelse af 8. maj og 1. december 1832, har stiftsøvrigheden i Aalborg, under nærværende sag, søgt hovedejeren af Vestervig kirke, Fru generalauditørinde Lindahl, og medejere Hr. Hjørdemål til Bubbel, og Hr. Vinther til Vejlegaard, til på en dertil udsat plads at opføre en ny kirke og anlægge en kirkegaard for Agger sogn m.v.

Hvorefter den af Thisted amt, efter stiftsøvrigheden under 22. juni 1833 meddelte beneficium processus gratiacti, beskikkede prokurator Thomsen i Thisted, efter at sagen flere gange har været foretaget ved forligelseskommissionen under 9. juli 1833 har påstævnet sagen og ved informationen den 25. f.m. fremlagt indlæg, med de dokumenter, på hvilke søgsmålet grunder sig, og derefter nedlagt følgende påstande:

1) at indstævne Fru generalauditørinde Lindahl og medejere af Vestervig kirke, proprietær Hjørdemål til Bubbel og Vinther til Vejlegaard tilpligtes, inden december måneds udgang 1833, at opføre en ny kirke, og anlægge en kirkegaard for Agger sogn, på et sted, i den direction, og af samme omfang, som den under 18. juni afholdte, og den 28. s.m. 1832 under Hassing, Refs herreders ret afhjælede syns og skønsforretning bestemmer, samt i det mindste af samme størrelse, indretning og bygningsmåde etc. som den ved bemeldte indretning for afbenyttelse til gudstjeneste afsynede kirke er befunden at være ifølge den 5. juni 1833 afholdte fogedforretning, og at godtgøre dette alt med en på deres egen bekostning erhvervet lovlig synsforretning under mulkt af 4 rd. sølv til Thisted amts fattigkasse, for hver dag tiden overskrides den 31. december 1833.

2) at den nye kirke bør ligesom den nu for afbenyttelse til gudstjeneste afsynede kirke, fremdeles anføres som et kapel under Vestervig kirke, og af samme ejer eller ejere vedligeholdes, ifølge allerhøjeste bemeldte kongelige allernådigste reskript af 9. november 1798.

3) at de indstævnte tilpligtes at betale denne sags omkostninger skadeløs, og til mig i salarium i det mindste 60 rd. sølv hvilket salarium senere er påstået forhøjet.

Orlogsbrig, kirkeskib i Agger

Derimod har de indstævnte ved deres antagne sagfører landsoverretsprokurator Otterstrøm fra Viborg, Principaliteter påstået: at de frifindes fra det offentlige tiltale i denne sag, eller at for tiden frifindes for tiltale i den omhandlede anledning og subsidialiter.

At der ved endelig dom tilstås dem en frist af 2 år til at besøge Agger kirke opført på et andet sted, samt at det overlades dem selv at vælge den sikreste plads til dette, samt at der tillægges deres sogn bekostningen skadeløs.

Efter at parterne var tilstået flere opsættelser, blev sagen den 14. november s.a. optaget til dom.

Efter de fremlagte dokumenter er sagens sammenhæng kortelig følgende.

I den ansøgning der blev indgivet af den sidste besidder af Vestervig Kloster stamhus, Hr. krigsassessor Moldrup under 9. april 1798, har han ansøgt om tilladelse til at afhænde stamhuset, blandt andet på det vilkår, at Agger kirke, som ingen tiende har til vedligeholdelse, måtte anses som kapel under Vestervig kirke, og af sammes ejer vedligeholdes.

Det bemærkes her, at Agger sogn, hvor ejendomme, som en følge af sandflugt og oversvømmelser, for tiden består af sandige og udyrkede strækninger, i forrige tider har haft agerjord, og svaret tiende, hvilket er anført ved det fra de indstævntes side fremlagte skøde af 8. maj 1661 fra højsalig Kong Frederik den 3 til Joachim Irgens, og Ereptionsbrevet fra Vestervig Kloster stamhus.

På den indgivne allerunderdanigste

ansøgning, blev det ved reskript af 9. november 1798 allernådigst bevilget, at besidderen, krigsassessor Moldrup, måtte sælge stamhuset på de af ham foreslåede vilkår og deriblandt overensstemmende med indstillingen!

Siden den tid har ejeren af Vestervig kirke bestandigt repareret og vedligeholdt Agger kirke, og det af løjtnant Frederik Svindt under 26. juni 1809 til indstævnte Fru generalauditørinde Lindahls afdøde mand udstedte, og i afskrift fremlagte skøde på den østre hovedparcel og Vestervig kirke, erfares det in specie, at Agger kirke som et underliggende kapel, af Vestervig kirkes ejere skal repareres og vedligeholdes, i hvilken vedligeholdelse gårdene Bubbøl og Vejlegaard, som ejes af de andre tvende indstævnte Hr. Hjardemål og Hr. Vinther efter deres tiendeydelse, hartkorn, skal deltage forholdsmæssigt.

Da Vesterhavet i en årrække, tid efter anden, har borttaget store stykker af det vesten for Agger kirke liggende land, så at der fra yderste pynt af havbakken til det vestre hjørne af kirken i afvigte år kun har en distance af 18 alen, så har denne havets nærmelse, i forening med et i bakken værende væld, som løsner og udskyller partikler såvel jord som ler, der fra havbakken går ud i havet, bevirket kirkens synkning, og at der i det vestre hjørne og på nordre side af kirken er åbnede trende (3) revner som bebude kirkens fald.

Dette er oplyst ved en under 18. juni 1832 afholdt, og under sagen fremlagt syns- og skønsforretning.

Da det nu måtte antages, at kirken med tiden enten borttages af havet, eller med jordens synkning falder, og at det derfor kunne være forbundet med fare, at benytte den til gudstjeneste, blev det af det Kongelige danske Kancelli befalede, at gudstjenesten i kirken skulle ophøre, og Agger sogns beboere skulle søge til Vestervig kirke, hvorefter sidstnævnte kirkes ejere blev opfordrede til at opbygge en ny kirke og anlægge en kirkegaard for Agger sogn på den dertil udsatte plads.

Kirkeejernes vægring i så henseende har givet anledning til nærværende søgsmål.

Hovedspørgsmålet, der til sagens pådømmelse bliver at afgøre, er efter før anførte, om de indstævnte efter bestemmelserne i det omtalte reskript af 9. november 1798, kan anses for pligtende til for Agger sogn at opføre en

kirke og anlægge en kirkegaard.

Dette spørgsmål må efter dommerens formening besvares benægtende. Det er nemlig noget ganske ualmindeligt og usædvanligt, ligesom det ikke i lovgivningen er grundet, at en ejer, af en ham tilhørende kirkes indtægter skal vedligeholde en anden tilhørende kirke, og forsåvidt en sådan byrde er pålagt en kirkeejer, må den bestemmelse, der pålægger byrden, ikke kunne gives nogen udvidende fortolkning.

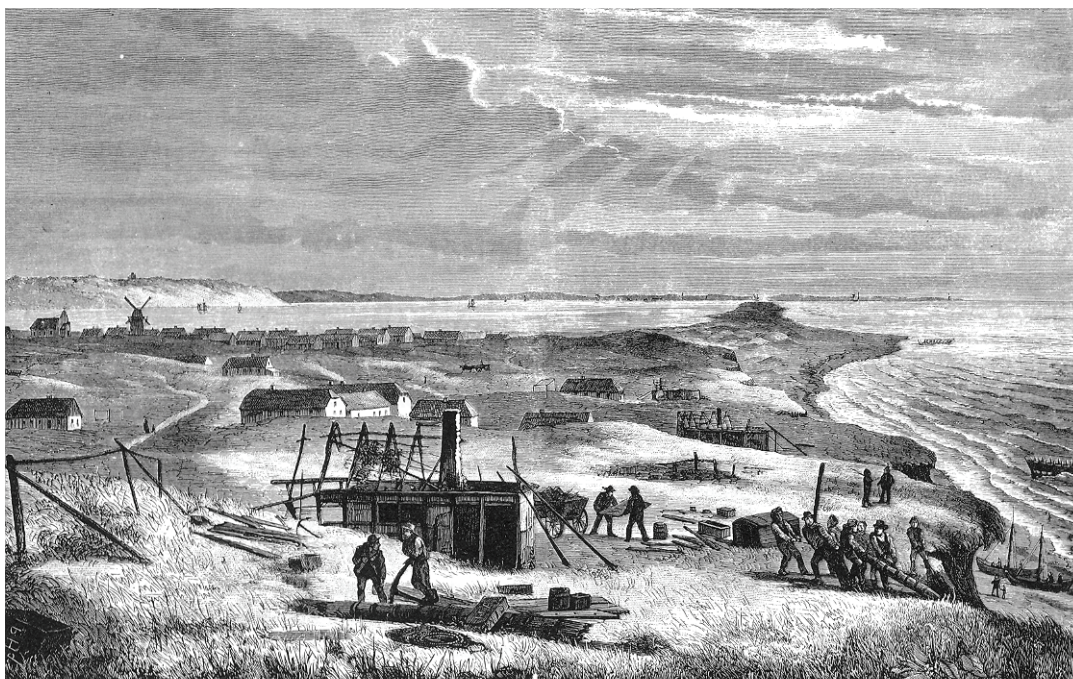
In Casu er det efter det af krigsassessor Moldrup i den indgivne ansøgning gjorte tilbud, efter reskriptet af 9. november 1798 og efter det til indstævnte Fru generalauditørinde Lindahls, skøde bestemt, at Agger kirke, som et kapel under Vestervig kirke skal vedligeholdes:

Ved ordet, vedligeholdes, kan der ikke, som af de indstævntes sagfører anført, efter sprogbrogeren forstås andet end at reparere ting og holde den i sådan stand, at den ej forringes, og at den kan svare til hensigten eller opfylde sin bestemmelse.

Forsåvidt de indstævnte ejere af Vestervig kirke stedse har vedligeholdt Agger kirke, sålænge den til gudstjeneste afbenyttedes, har de opfyldt den dem påliggende forpligtelse, og de vil forventelig ikke, fordi Agger kirke efter de indtrufne sjældne og mærkelige begivenheder, som naturen forårsager, truer med at falde sammen eller styrte i havet, kunne tvinges til at flytte, og på et andet sted opføre en ny kirke, som den ældre kirke, om den senere tids naturbegivenheder, som ej kan tilregnes kirkeejerne, og for hvilket de ej som i ildebrandstilfælde kunne have sikret dem, ej havde indtruffet med reparation, i århundreder, endnu kunne have blevet stående på samme sted.

Hertil kommer at Agger sogn, som ovenfor nævnt, i forrige tider har haft agerbrug og svaret tiende, hvilket forsåvidt konge- og kirketiende angår, er bevist med det fra de indstævntes side fremlagte skøde fra højsalig kong Frederik den tredje til Joachim Irgens, og det ligeledes fremlagte erectionsbrev for Vestervig Klosters stamhus, heraf forlyder, at Agger kirke, som andre kirker, har til deres reparationer og vedligeholdelse, forhen haft sin tiende, hvilket viser, at der ikke oprindeligt har påhvilet Vestervig kirke nogen forpligtelse til at vedligeholde Agger kirke.

Da Agger sogn, der med kirken må anses at have hørt under stamhuset Vestervig Kloster,

Billede fra »Illustreret Tidende« 1876 (Agger Kirke øverst til venstre)

ved sandflugt og oversvømmelse ødelagdes således, at den tiende, som skulle afholde kirkens reparationer ophørte, er det sandsynligt, at stamhusets besidder, da sognets forarmede bønder dertil var uformuende, af velvillie mod de dem underlagte bønder, men uden dertil at være forpligtede, påtog dem at vedligeholde kirken, og at den sidste besidder, krigsassessor Moldrup, af samme grund, da han søgte tilladelse til at sælge stamhuset, påbyrdede ejeren af Vestervig kirke, den i reskriptet indeholdte forpligtelse.

Men deraf kan ikke udledes, at ejeren af Vestervig kirke derved har pådraget sig den samme forpligtelse i henseende til Agger kirke, som den pålægger dem til Vestervig kirke, thi den grund på hvilken en kirkeejer forpligtes, at forsyne menigheden med en kirke, der er bygget, må søges i det underlag eller den indtægt, som tienden afgiver til reparationer, vedligeholdelse og eventuel opbyggelse af en ny kirke, men denne grund er ikke anvendelig med hensyn til Agger kirke, som ingen tiende har, og de indstævnte kan derfor ikke påbyrdes større udgifter i anledning af sidstnævnte kirke, end de der efter bogstavelig fortolkning er hjemlede i det fremlagte reskript og skødes ord.

Da der fra sagsøgers side ikke er anført nogen anden grund, hvorefter de indstævnede kunne tvinges til at opfylde det, som er genstanden for søgsmålet, så vil de indstævnte efter førnævnte i

denne sag for det offentliges tiltale blive at frifinde, dog således at deres forpligtelse til vedligeholdelse vedbliver, om en ny kirke for Agger sogn af det offentlige skulle blive opført.

Sagens omkostninger vil efter omstændighederne blive at ophæve, og det den befalede sagfører tilkommende salarium, som formedelst sagens vidtløftighed, hans dermed forbundne arbejde og de mange af ham gjorde rejser, bestemmes til 60 rd. sølv, udredes af det offentlige, forsåvidt sagen har været befalet, attesteres det, at sagførelsen har været lovlig og forsvarlig.

Endskjønt de indstævnte have haft flere uafbenyttede opsættelser, findes der dog med hensyn til sagens vigtighed ikke anledning til at anvende mulkt, da det med opsættelserne forbundne ophold skønnes af være motiverede.

Fra de indstævnets side er brugen af det anvendte stemplede papir iagttaget.

Thi kendes for ret!

De indstævnte ejere af Vestervig kirke, Fru generalauditørinde Lindahl, på Vestervig Kloster, Hr. Hjørdemål til Bubbøl og Hr. Vinther til Vejlegaard, bør for det offentliges tiltale fri at være, dog således at disse indstævnte forpligtes til, om en ny kirke for Agger sogn af det offentlige bliver opført, at vedligeholde kirken efter reskriptet af 9. november 1798 vedbliver.

Processens omkostninger ophæves.

Den befalede sagfører, prokurator Thomsen, Thisted, tillægges et salarium af 60 daler sølv, som udredes af det offentlige.

Det efter dommens videre adfærd efter lovene og efter overøvrighedens foranstaltning.

Under navn og embedssegl,
Teglgaarden den 21. december 1834.
Fisher
(L.S:)

Således gik det, stiftsøvrigheden tabte sagen, og Aggers menighed stod stadig uden kirke. Den var henvist til at benytte Vestervig Kirke, men den derværende provst, som jo også var sognepræst for Agger sogn, førte en brav kamp for at skaffe Agger sin kirke. Han sætter sig for at skaffe pengene til opførelse af en ny kirke, idet han skriver til en række standspersoner, fortrinsvis biskopper og præster over det ganske land.

Her skal gengives et af de mange breve. Det er til biskoppen over Sjællands stift. Brevet giver en klar fremstilling af situationen, men også af præstens stærke engagement for at hjælpe sin menighed i Agger.

Undertegnede sognepræst for Vestervig og Agger, samt medlemmer af Agger menighed, har herved at anmode Deres højvelbårne højærværdighed om at ville bidrage til indsamling af frivillige bidrag til den forestående genopbyggelse af Agger kirke, på den måde og ved de midler, de efter de følgende nærmere oplysninger, måtte finde hensigtsmæssigt.

I året 1831 blev den gamle kirke, som allerede da var næsten undermineret af Vesterhavet, erklæret for uskikket til, længere der at lade holde gudstjeneste.

Fra den tid indtil i begyndelsen af året 1834 stod den da på fald og ubrugt, men da blev den efter amtets ordre nedbrudt og delene bortsolgt.

Imidlertid har Agger menighed måttet holde sin gudstjeneste i Vestervig kirke, men da den ikke afgiver bekvem plads for begge menigheder og den betydelige afstand, i betragtning af at Agger sogns beboere ikke har hest og vogn, har til følge, at de gamle, de skrøbelige og børnene af menigheden i almindelighed ikke kunne komme til kirke, ligesom og enhver der har erfaring i kirkelige forhold ved, at det i almindelighed ikke vil være tilfældet at en menighed af søfolk og fiskere i enhver henseende

passer til sammensmeltning med en menighed af agerbrugere, så har savnet af en kirke alt for længe været følt med smerte, i forening med en stedse inderlig trang til, at sognet, derfra arilds tid har været samlet, må forblive adsplittet, igen får sin egen kirke.

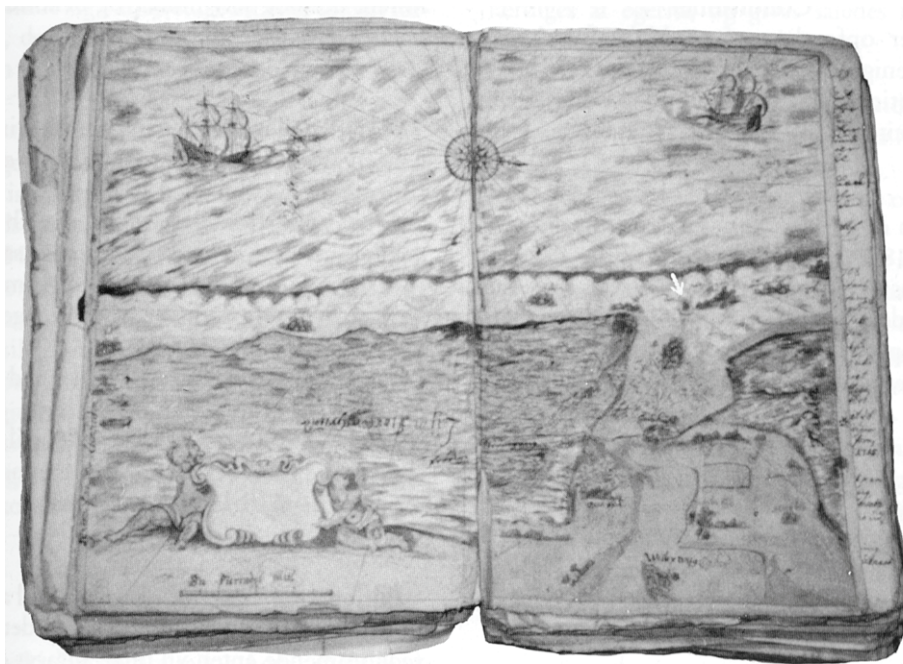
Under den 27. maj forrige år indsendte derfor undertegnede sognepræst en allerunderdanigst ansøgning fra Agger sogns beboer, om at måtte erholde en ny kirke, bygget på et dertil udset passende sted, efter medsendte tegninger og overslag, enten på offentlig bekostning, eller og for en del af den sum, som for sognet blev indsamlet i anledning af vandfloden i året 1825, og som siden har stået under kancelliets bestyrelse.

Ved allernådigst reskript af 15. november forrige år, behagede det Hans Majestæt at befale:

1) at der må opføres en kirke på den udsete plads, og efter den indsendte plan.

2) at dertil af ovennævnte sum må udbetales sognet 2.000 rd. med renter, men at forsåvidt denne sum ikke måtte være tilstrækkelig, og det øvrige ikke ved forskellige tilskud kan tilvejebringes, må bygningen udsættes indtil hin kapital med renteoplæg har fået den fornødne forøgelse.

Da der imidlertid måtte hengå en betydelig række af år, inden renterne af den tilståede kapital kunne udgøre 7 á 800 rd. som omtrentligen vil fattes os, inden vi efter overslaget kunne iværksætte vor længe ønskede kirkebygning, indgik undertegnede sognepræst til Det Kongelige Danske Kancelli med andragende om, at den manglende sum måtte indsamles ved kollekt, men dette høje kollegium gav herpå under 28. februar dette år den absolution, at det ville have set, forblivende med den allerhøjeste resolution af 15. februar forrige år, hvorefter kirkens opførelse vil være at udsætte, indtil den ved allerhøjst bemeldte resolution dertil bestemte kapital med renteoplæg har fået den fornødne forøgelse, såfremt den behøvede sum ej med frivillige tilskud kan tilvejebringes, og at tillade sammes påbegyndelse, så have vi her en så meget desto større tilskyndelse til at beflitte os på anmodningen om og indsamlingen af så mange frivillige bidrag, at den manglende sum derved kan tilvejebringes, og den mand der ædelmodigt har påtaget sig kaution derfor, dermed befries

Gammel farvelagt kort fra 1701 over Vestervig-Agger. Pilen viser hvor Agger Kirke lå

fra nødvendigheden af i hin tid, at måtte udrede en forholdsmæssig stor andel af de bidrag der endnu kræves. Da vi nu føler os overbeviste om, at Deres højvelbårne højærværdighed besjæles af varm iver for den danske kirkes vel og derfor med glæde vil bidrage, hvad der i den ophøjede stilling, hvor det guddommelige forsyn har sat Dem, måtte stå i Deres magt, til at fremme et anliggende, der er af så stor betydning for en menighed, der fra arilds tid har været samlet til en kirke, men trues med opløsning og adsplittelse, dersom den ikke atter ved Herrens nåde og medkristnes godgørenhed bliver i stand til at samles i egen kirke, så tillader vi os herved tillidsfuldt at håbe, at Deres højvelbårne højærværdighed vil række hånden til indsamling af frivillige bidrag i Deres embeds og omgangs kirker på den måde, der måtte finde Dem passende og hensigtsmæssig.

Måtte det da forundes os atter at komme i rolig besiddelse af et gode, hvilket vi ved det lange afsavn har lært at værdsætte, da ville vi, når vi ved Herrens nåde igen kunne samles til andagt i egen kirke, gladeligen ihukommende dem, der hertil var os behjælpelige med bud til ham, der bevægede deres hjerter til kærlig deltagelse i at afhjælpe vort tungeste savn.

For de indkomne frivillige bidrag såvel som for sammes anvendelse skal til sin tid offentlig regnskab vorde aflagt.

Vestervig præstegaard og Agger sogn den 13.

september 1837

P. Ingerslev

Provst og sognepræst

Højvelbårne Højærværdige

Hr. dr. theol. Mynster

Biskop over Sjællands stift, storkors af Dannebrog, dannebrogsmænd p.p..

Det må vel siges, at han taler godt for sig den gode provst. Han smører vel en smule overfor den store mand, men det bar frugt, og provsten fik sit bidrag. Også hos de øvrige, som han skrev til havde han held, og den ihærdige mand fortsatte sin kamp for sin kirke i samarbejde med herredsfoged Hr. de Fischer, og det næste handler således om det forarbejde, disse to mænd udførte, idet de udarbejdede planer for arbejdets udførelse, men ligesom i det foregående taler de oversatte skriverier for sig selv. Værsgod, her er noget af det materiale, som udleveredes sammen med tegningerne, ved licitationen, og langt om længe kom der gang i byggeriet.

Summarisk overslag over udgifterne til Agger kirke, om samme bliver opført

Til kirken 28 alen i længde, 13½ alen i vidde og 6 á 6½ alen i murens højde, ville behøves.

a) 50.000 hårdtbrændte sten til mur af 2 sten samt gulv m.m. á 12 rd. pr. 1000	600 rd.
b) 200 tønder kalk á 1 rd. pr. tønde	200 rd.

c) 6200 tagsten á 35 rd. pr. 1000	217 rd.
d) 24 bjælker á 10 tommer dybe, 6 tommer brede af 6 rd. 48 sk.	156 rd.
e) 48 15/alinger til spændtræer á 3 rd. 1 sk.	152 rd.
f) 24 16/alinger til håndbånd á 2 rd.	48 rd.
g) 24 tylt sternlægter til taget á 3 rd.	72 rd.
h) 62 tylt fjæl á 4 rd. 2 sk.	268 rd.
i) 1 større og 2 mindre pommerske bjælker	60 rd.
k) 8000 4/tommer 2000 5/tommer og 4000 loftsøm	56 rd.
l) Jern til ankre m.m. 1½ lispund á 25 rd.	37 rd.
m) 8 favne vinduer med glas á 12 rd.	96 rd.
n) Eg og tømmer til klokkestolen	30 rd.
o) Blytækkerarbejde ved klokkestolen	30 rd.
p) Murermester til kost og løn	300 rd.
q) Tømmemand og snedker	350 rd.
r) Smedearbejde og kul	50 rd.
s) Malerarbejde	<u>20 rd.</u>
	<u>2752 rd.</u>

Således ved hjælp af en i bygningsfaget ikke ukyndig mand forfattet af, de Fischer. Teglgården, 26. maj 1836.

Conditioner

Hvorefter opførelsen af en kirke for Agger sogns menighed i Thisted amt, ifølge allerhøjeste resolution af 15. november 1836, stilles til offentlig licitation på Tinghuset i Vestervig.

1

Kirken opføres på den ved synsforretning af 18. juni 1832 dertil udsete plads, under stiftsøvrighedens overtilsyn og sognepræstens specielle tilsyn, aldeles således som den her følgende allernådigst approberede tegning med overslag udviser, og den vedhæftede plan under litra A. foreskriver.

2

Samtlige til bygningen fornødne materialer anskaffes af kvalitet, som planen under litra B. fastsætter, det tilføres byggestedet for såvidt kørsel angår, uden udgift for entreprenøren, dog - at kun enkelte kørsler bliver over 1, og ingen over 2 mil.

3

Indvendig ordnes, indrettes og istandsættes

kirken i det hele højagtigt efter tegningen, og således som planen under litra C. udførlig bestemmer.

Alt forarbejdes og fuldføres af kyndige folk trofast og vel, så at det kan stå for et lovligt syn.

4

Alle de fra den nedbrudte Agger kirke i behold værende ornamentter og instrumenter, forsåvidt de kan henføres til bygningens fuldkomne istandsættelse, afleveres til entreprenøren, som besørger dem reparerede og anbragt på de behørigte steder i brugbar og forsvarlig stand. En fortegnelse over disse dele er tilført planen under litra D. - Skulle nogle af de der anførte stykker ikke findes brugbare til den nye kirke, da anskaffer entreprenøren disse af ny, imod at han kan få det gamle.

5

De fornødne håndlangere, såvel til at planere byggepladsen, og til at lægge grunden, som til kirkens opbyggelse og fuldkomne istandsættelse, afgives af sognet uden udgift for entreprenøren, der dog selv holder og bekoster en fast kalkstager.

6

Grunden til bygningen må være lagt inden udgangen af indeværende år, og kirkens opførelse påbegyndt i april måned 1838.

Arbejdet fortsætter fra den tid uafbrudt, og det hele må være færdigt til 24. august samme år, til den ende må de fornødne byggematerialer være på byggepladsen, når arbejdet tager sin begyndelse.

Når kirken, overensstemmende med tegning, plan og conditioner er opført og i komplet stand, må den efterses, efter syn af dertil udvalgte fagkyndige håndværkere og entreprenøren svarer da til de mangler som udsættes.

7

Entreprenøren, som er forbundet til at stå ved sit tilbud indtil 24. august 1837, da det så af de vedkommende enten vil blive antaget eller forkastet, er i tilfælde af budets antagelse, forpligtet til at stille antagelig selvskyldner caution for opfyldelse af de pligter, han ved disse conditioner pådrager sig, og kan da, når budet er antaget til 11. december termin dette år, erholde et forskud til indkøb af bygningsmaterialer indtil

den halve licitationssum, rest af denne udbetales, når kirken i complet stand efter syn er afleveret.

8

Alle i anledning af licitationsforretning og synsafholdelse flydende omkostninger betales af entreprenøren.

9

Intet bud under 1.000 rd. sølv antages. Efterbud finder ikke sted, men der vælges mellem de 2 mindstbydende, og når approbation er indhentet, vil det blive bestemt, om den mindstbydende eller den næstmindstbydendes bud er antaget.

10

Ligesom entreprenøren må underkaste sig stiftsøvrighedens overtilsyn, såvel som undertegnedes og andre vedkommendes nærmere tilsyn og opsigt under arbejdets udførelse, således må han finde sig i at foretage en eller anden forandring, der måtte findes hensigtsmæssig, når summen ikke medfører forøget bekostning.

11

De sager, der i anledning i denne kirkes opførelse og istandsættelse kunne opstå, afgøres ved Thylands søndre distrikts forligelseskommission og Hassing-Refs Herreds ret.

Hvor entreprenøren med kaudionist og andre vedkommende med 4 og 8 dages varsel uden hensyn til deres ellers rette forum forbindes til et møde, for at sagerne ved forlig eller dom kunne blive afgjort.

Licitationen er ansat Lit. den 19. maj 1837 og bekendtgøres i Thisted Avis og i Aalborg Stiftstidende, koster 2. rd.

P. Ingerslev

Plan

Til en ny kirkes opførelse for Agger menighed.

A) Ombygningen og dens beskaffenhed.

1. Kirken påføres nøjagtigt efter den allernådigst approberede tegning, på det sted som dertil af det Kongelige Danske Kancelli er bestemt, nemlig ved landevejen østen for Østeragger og milepælen, den bliver efter facaden 28 alen i længden og $13\frac{1}{2}$ alen i vidden udvendig og murens højde fra grunden tiltaget, 6 alen, og muren må overalt være 2 sten tyk og sættes i

kalk uden blanding af ler. Den forsynes allevegne med de fornødne ankre.

2. Grunden lægges med svære kampesten, som anskaffes og tilføres byggepladsen uden udgift for entreprenøren, der dog selv må udse disse, hvilke lægges så dybt i jorden, at ingen synkning kan finde sted.

3. Kirkens mure inddeles i 23 fag bjælker, af en sådan beskaffenhed som overslaget melder.

4. Tagstenene lægges med 4 tommers overlæg. Vidden mellem lægterne bestemmes altså herefter.

5. Våbenhuset opføres aldeles efter tegningen med en bænk på hver side. Klokkestolen, hvis tag belægges med bly, gøres af eg, som giver den fornødne styrke og befæstes vel i det hele efter tegningens udvisende.

De på denne og våbenhuset anbragte kors forfærdiges af egetræ, og gives således fornøden styrke som herligt udseende.

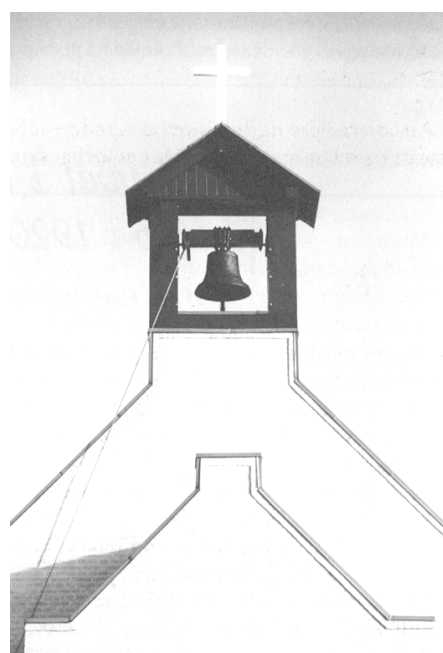
B) Om bygningens materialer.

1. Murstenene må alle være helbrændte af god bonitet og til hele den udvendige mur fra et teglværk.

2. Tagstenene må være helbrændte og af god størrelse, stærke og forsvarlige.

3. Bjælkerne skulle holde 10 tommers i dybden, 8 tommers i bredden og være vel opkantede.

4. Vinduer og dørkarme forfærdiges af 3 tommers fyrreplanker, det øvrige tømmer, tillige med lægter, fjæl o.s.v. må alt være passende og af forsvarlig godhed, alt efter overslaget.

Agger Kirkes klokke

5. Samtlige bygningsmaterialer bedømmes, førend de bruges, af tilsynet og fagkyndige mænd.

C) Om det indvendige af kirken.

1. Koret i kirken får en længde af 5 alen og 8 tommer og skilles fra den øvrige del af kirken ved en opsats på de to øverste stole, således som tilsynet nærmere vil foreskrive.

Alteret, hvis højde nærmere bestemmes, mures og beklædes overalt med brædder.

Den gamle altertavle renoveres, repareres, anbringes og befæstes.

Knæfaldet gives passende højde og bredde, udstoppes og beklædes med skind.

Det gamle rækværk anbringes, såvidt det kan tilstrække. Det manglende anskaffes, og det hele bringes i forsvarlig stand, forsynes med 3 låger og males.

Præstens og degnens stole have at anbringes efter tegningen, gøres lukkede, sømmelige og som disse almindelig findes i andre kirker.

Døbefonten anbringes efter påvisning og sættes i brugbar stand.

2. I kirken, hvis længde fra koret af bliver ca. 21 alen, anbringes 20 stole på hver side, således at gangen bliver 3 alen bred. Stolene gøres uden døre, med lukkede rygstød fra bænken og op, tre kvarter høj i 3 eller flere fyldninger.

Bænkene gives en bredde af 10 tommer, stoleknapperne gives den form, som tilsynet nærmere bestemmer. Fodstykkerne, hvori stoleknapperne befæstes, må holde 5 tommer kant. Ræktræerne, hvorpå bænkene ligger langs muren, må være 4 tommer i kant, begge dele af godt tømmer.

de Fischer

Efter de besværlige tider for menigheden i Agger sogn, lykkedes det at få samlet den fornødne sum, og kirken kunne bygges.

Til Agger kirkes indvielse 23. september 1838, skrev Steen Steensen Blicher en salme. Her gengives det første af i alt fire vers:

Uendelige du hvis navn
ej himles himle fatte-
se, dig til ære os til gavn,
vi dette Tempel satte.
Er det din vilje
du enevældige,
da i din varetægt
det stå fra slægt til slægt
til alle dages ende.

Blicher siger selv: I mine tanker og med min salme, var jeg selv tilstede ved kirkens indvielse. Salmen er trykt i Blichers samling af noveller og digte i 1840.

Kilde: Sydthy Årbog 1991, side 10-20.